

Två *kabbekor* (stockbåtar) i Ekfännsområdet, Floda sn, Dalarna

Dendrokronologisk undersökning

av Torbjörn Axelson, juli 2010

Den 21 juli 2010 begav jag mig tillsammans med Kent Olsson och Hans Larsson till området runt Ekfännsberget nordväst om Floda, för att undersöka två stockbåtar eller *kabbekor* som de kallas på flomål. Den första *kabbekan* vi besökte ligger i Ekfänns-Gyssjön, på ca 80 cm djup utanför båtplatsen nära sjöns utlopp i Björbergsån. Positionen är [60°31'54.1"N, 14°39'53.8"E](#). Botten är här väldigt lös med "lera" och dy i vilken man sjunker ner ett par decimeter när man vadar. Det fanns dock endast obetydliga slammängder över själva båten. Ekan som var kluven i flera delar, låg med aktern längst från land och saknade för. Vi märkte ut dess position, och drog den sedan försiktigt in till land. Där borrades med tillväxtborr ut tre borrhärnar, dels två prov genom botten i vad som bör ha varit trä nära den ursprungliga barkytan, och ett prov snett upp igenom aktern, för att få med så många äldre årsringar som möjligt. Virket verkade inte särskilt slitet, vilket kan bero på att botten här är mjuk, och att ekan därför inte slitits så mycket när den skjutits upp och ned på stranden, som den hade gjort om det varit grus- eller sandbotten.

Bredden på båten är 70 cm, och "halva omkretsen", d.v.s mätt med måttband från ena sidan, i en båge under botten, till andra sidan är 88 cm. Inre djup "sittdjup" ganska nära aktern är ca 23 cm. Längden var 433 cm, men ursprungligen bör den ha varit något mer, eftersom fören saknas. Borrproven som togs genom botten är i torkat skick 6,5 cm respektive 9,5 cm, vilket ger en uppfattning om tjockleken på det sparade virket. Efter mätning och provtagning drog vi ut den igen och lade den tillbaka på dess ursprungliga plats.

Sedan proven torkats, monterats och slipats, mättes de upp och de visade sig innehålla användbara årsringar för perioden 1518-1763. De båda proven med yngsta ringarna hade yttersta ring från 1760 respektive 1764 (delvis bevarad). Eftersom virket tycks tämligen välbevarat, så har nog inte särskilt många ringar nöts bort. *Kabbekan* bör därför kunna antas vara tillverkad under andra delen av 1760-talet eller början av 1770-talet. Hur länge den kan varit i bruk har vi dock ingen aning om!

Resterna av den andra *kabbekan* ligger i nordvästra delen av Långtjärnen, på ca 50 centimeters djup några meter snett ut till vänster, utanför bryggan. Positionen är [60°32'21.5"N, 14°38'23.1"E](#). Båten är sönderbruten och i oordning och botten grusig och relativt fast. En knappt meterlång del av fören eller aktern – osäkert vilket – låg lös. Denna togs försiktigt till land och lyftes delvis över vattenytan, där totalt fem borrhärnar togs med 5 mm tillväxtborr. Botten på denna eka sluttade betydligt flackare på denna än på gyssjöekan, vilket gör att jag misstänker att det kan vara fråga om fören snarare än aktern, men detta är mycket osäkert. Ytveden var tyvärr mycket anfränt och uppluckrad. Borrprover togs dels på två ställen genom botten där det återstod så mycket av den anfränta ytveden som möjligt, dels tre snett genom den sluttande fören, successivt allt närmare änden, för att få med så många äldre ringar i överlappande prov som möjligt.

Bredden är 60 cm, och "halva omkretsen" 78 cm. De båda proven tagna genom botten ca 5 cm i torkat skick. Det finns nog goda skäl att anta att den undersökta delen flyttats många gånger i samband med bad och lek, eftersom den ligger så lättillgänglig och med en lätthanterlig storlek som inbjuder till sådant.

Efter att proven preparerats och mätts upp visade det sig att de innehåller mätbara ringar för perioden 1399-1653. Yttersta ring i de två yngsta proven är från 1640 respektive 1653. I det senare består de 15 yttersta ringarna (8,5 mm) av mycket mjuk och murken ved. I det förra provet är de 4 yttersta ringarna i sådan ved. På grund av ytvedens dåliga skick är fällningsåret mycket svårbedömt, i synnerhet som splintvedsgränsen är otydlig (som så ofta i sjödränkt virke). Det som troligen är

splintvedsgränsen, syns som en färgskiftning från ljusare "klarare" kärnved till lite mörkare "smutsigare" i den förmodade splintveden. Denna gräns ligger vid ca 1615 respektive 1619 i de båda proven. Om detta verkligen är splintvedsgränsen skulle fällningsåret mest sannolikt vara mellan 1655-1700 om det är 40 till 80 splintvedsringar, vilket är det vanligaste – mest troligt är tidpunkten för avverkningen i senare delen av detta intervall, eftersom ringarna är ganska tunna (ca 18/10mm). Inte heller i detta fall kan vi veta när ekan sista gången användes.

Denna och andra dendrokronologiska studier återfinns på www2.hemsida.net/taxelson/dendro/obj

Korrelationsvärden/ttestvärden för båda stockarna är mycket övertygande mot lokala tallreferenser.

På följande sida återfinns mätvärden (rådata) för proven samt medelvärde för respektive båt:

HEADER:
Length=0
Location=Logboat in lake Ekfånns-Gyssjön, Floda, Dalarna
COUNTRY=Sweden
Elev=250m
EarthCoord=6032N1440E
Name=T. Axelson
SPECIESCODE=PISY
SPECIESNAME=Pinus sylvestris
COMMENT=60°31'54.1"N, 14°39'53.8"E

HEADER:
KeyCode=SBGysjla
Length=147
DateEnd=1760
DATA:Tree
58 60 70 100 91 63 81 77 68 73
72 65 69 71 74 87 50 64 68 67
92 69 66 101 104 98 76 75 64 87
71 78 83 71 69 73 66 63 63 60
69 74 64 66 62 58 72 82 75 63
77 79 67 55 74 69 42 55 54 61
49 54 54 47 65 62 51 50 51 59
57 49 64 48 31 45 63 74 69 48
59 47 50 55 48 47 54 51 53 70
57 48 61 42 36 30 45 51 48 49
55 60 64 55 35 49 53 58 56 50
47 43 57 60 61 59 59 52 71 83
84 64 30 53 63 42 46 39 48 58
44 53 40 43 63 47 47 57 61
63 60 44 41 45 50 38

HEADER:
KeyCode=SBGysjlb
Length=102
DateEnd=1763
+ 1 unmeasured
DATA:Tree
64 71 78 74 81 77 89 63 56 50
59 74 54 52 50 55 73 75 59 58
52 55 56 52 52 45 25 37 49 70
74 54 60 48 49 45 45 45 61 61
64 80 67 56 60 58 48 41 49 59
59 47 49 62 54 53 38 40 65 64
71 68 54 50 65 70 74 73 83 68
62 77 98 74 35 52 79 69 56 42
62 78 58 59 56 54 62 66 61 47
59 73 61 77 51 41 47 61 57 49
50 47

HEADER:
KeyCode=SBGysjlc
Length=165
DateEnd=1682
DATA:Tree
20 33 28 48 80 89 110 191 280 250
289 260 224 222 182 186 235 262 228 197
230 270 229 207 250 210 203 217 242 269
279 231 195 221 202 177 195 170 157 115
121 147 147 166 135 131 131 130 116 184
189 139 131 161 151 113 132 127 151 98
97 81 106 76 93 87 112 146 91 105
68 93 90 83 95 77 86 77 100 93
94 63 84 75 92 93 90 112 99 79
49 78 83 89 98 93 91 65 97 106
94 60 84 85 70 75 67 70 74 61
73 90 63 72 75 73 105 84 74 108
106 86 76 91 69 103 100 98 91 90
97 99 82 77 88 76 84 107 96 78
77 80 111 112 88 114 97 88 104 75
94 81 64 51 69 84 70 75 71 84
110 94 87 80 62

HEADER:
KeyCode=SBGysjlm
Length=246
DateEnd=1763
DATA:Tree
20 33 28 48 80 89 110 191 280 250
289 260 224 222 182 186 235 262 229 197
230 270 229 207 250 210 203 217 242 269
279 231 195 220 202 177 195 170 157 115
121 146 147 166 135 131 130 130 116 184
190 139 131 161 151 113 132 127 151 98
97 81 106 76 93 87 112 146 91 105
68 93 90 83 95 77 86 77 100 93
94 63 84 74 92 93 90 112 99 79
49 78 83 89 98 94 75 62 83 103
93 62 82 81 69 74 69 68 71 66
74 88 57 68 72 70 98 77 70 104
105 92 76 83 67 95 86 88 87 81
83 86 74 70 76 68 76 90 80 72
70 69 92 97 76 83 84 80 84 69
86 71 54 52 60 73 58 60 58 62
83 77 66 63 55 57 57 51 58 46
28 41 56 72 72 51 60 47 50 50
46 46 58 56 59 75 62 52 60 50
42 35 47 55 54 48 52 61 59 54
37 44 59 61 64 59 51 46 61 65
68 66 71 60 66 80 91 69 33 52
71 55 51 41 55 68 51 56 48 48
63 57 54 47 58 67 62 68 47 41
46 56 48 50 50 46

HEADER:
Length=0
Location=Logboat in Långtjärnen, Floda Parish, Dalarna
COUNTRY=Sweden
Elev=250m
EarthCoord=6032N1438E
Name=T. Axelson
SPECIESCODE=PISY
SPECIESNAME=Pinus sylvestris
COMMENT=60°32'21.5"N, 14°38'23.1"E. Estimated felling year AD 1655-1700

HEADER:
KeyCode=SBLtjla
Length=76
DateEnd=1640
DATA:Tree
70 87 70 61 51 55 57 43 37 51
76 100 76 78 51 61 61 56 69 86
89 65 85 53 79 86 65 33 46 56
56 53 48 46 39 47 46 48 61 65
76 63 71 50 56 64 75 83 67 75
55 64 80 64 47 70 68 58 89 60
65 77 72 55 60 55 40 60 47 54
58 48 86 79 93 68

HEADER:
KeyCode=SBLtjlb
Length=87
DateEnd=1653
DATA:Tree
84 83 63 81 74 46 48 58 69 81
70 79 56 71 50 48 62 72 73 67
70 52 65 63 71 50 48 52 66 51
45 40 45 44 38 43 52 60 74 70
79 56 55 61 69 71 62 64 42 49
63 57 37 59 63 54 92 66 76 63
64 50 48 48 40 47 41 51 46 38
61 60 66 61 73 53 55 75 65 49
57 55 50 59 57 42 41

HEADER:
KeyCode=SBLtjlc
Length=140
DateEnd=1614
DATA:Tree
201 216 179 145 108 110 111 119 109 110
113 114 117 107 118 105 159 161 214 179
177 148 176 176 180 195 184 211 163 140
210 169 133 121 168 118 121 125 116 97
91 86 94 91 76 79 89 114 77 106
88 140 148 88 75 102 91 82 135 147
142 130 171 138 178 139 127 132 107 137
130 147 163 188 128 107 129 141 139 77
76 81 104 139 143 115 146 103 106 140
126 139 154 131 103 116 89 53 54 71
74 112 94 99 81 83 81 72 75 98
114 89 103 66 96 110 81 72 71 84
78 80 58 61 56 66 70 85 73 69
126 118 113 88 98 102 100 125 117 104

HEADER:
KeyCode=SBLtjld
Length=127
DateEnd=1572
DATA:Tree
189 146 71 107 122 129 117 137 144 127
127 207 156 112 121 137 154 161 117 153
151 158 181 199 141 109 124 110 150 195
189 123 120 125 116 109 117 117 125 140
99 126 133 114 118 123 133 156 139 179
146 166 164 148 204 193 243 148 157 205
163 120 141 181 147 114 136 124 84 88
78 88 88 72 69 88 96 57 70 67
84 85 94 68 78 82 71 91 102 93
99 123 94 128 110 114 100 102 99 83
88 107 100 86 78 112 117 120 87 108
102 103 130 126 112 119 72 61 82 88
92 108 101 98 115 114 85

HEADER:
KeyCode=SBLtjle
Length=87
DateEnd=1485
DATA:Tree
167 162 190 184 173 206 198 147 157 134
124 162 157 170 198 189 203 186 184 229
189 194 217 211 175 185 160 169 165 156
140 104 118 91 106 148 116 92 83 107
162 189 155 97 120 125 128 148 128 62
107 88 84 65 89 89 82 94 116 97
97 112 146 147 138 114 111 85 131 132
145 123 127 165 154 174 173 174 130 103
86 92 102 112 83 66 72

HEADER:
KeyCode=SBLtjlm
Length=255
DateEnd=1653
DATA:Tree
167 162 190 184 173 206 198 147 157 134
124 162 157 170 198 189 203 186 184 229
189 194 217 211 175 185 160 169 165 156
140 104 118 91 106 148 116 92 83 107
162 189 155 97 120 125 128 168 137 66
107 105 107 91 113 117 105 110 161 127
104 117 141 150 150 116 132 118 144 156
172 132 118 145 132 162 190 193 144 123
106 106 107 116 103 100 108 106 121 120
116 112 141 147 185 159 178 147 171 170
164 200 188 227 156 149 208 166 127 131
175 132 117 130 120 90 90 82 91 90
74 74 88 105 67 88 78 112 116 91
72 90 86 76 113 124 117 114 147 116
153 124 121 116 105 118 107 117 135 144
107 93 120 129 130 82 92 91 104 134
134 113 132 88 84 111 95 106 104 94
79 92 83 57 47 60 73 98 80 85
63 72 64 58 69 85 92 74 86 57
80 86 72 52 55 64 67 62 50 49
47 52 52 59 62 64 92 84 88 65
70 75 81 93 82 81 48 57 72 60
42 64 65 56 90 63 70 70 68 52
54 51 40 54 44 52 52 43 74 69
80 64 73 53 55 75 65 49 57 55
50 59 57 42 41